

UKA 2018/15a
Bentiaraq Ottosen

Naalackersuisut siulittaasuata ammaanermi oqalugiaataa (Naalackersuisut Siulittaasuut)

Naalackersuisut siulittaasuata Kim Kielsen-ip Inatsartut 2018-imi ukiakkut ataatsimiinneq aallarnerlugu oqalugiataanut imartuumullu saqqummiusnaanut qujanaq.

Atassut-mit isumaqataalluinnarpugut, nunatsinni inatsisartuni qinikkat nutaat suleriaqqinnissaanut ingerlalaqatigiittoqartariaqartugut aammalu Nunatsinni suliassat pingaaruteqarluinnartut suliarinissaanut ukiuni makkunani periarfissagissaarnerput.

Inatsisartuni pisussaaffigaarput, aningaasaqarnitta suli siuariartuinnarnissaanut innuttaasut sullisissallugit, ineriartornermi politikikkut aqutissiiuussinissaq akimmiffissalersuinata. Innuttaasut suliffissanik aningaasarsiorfissanillu ataavartunik pilersitsinissamut pisortat kisimik isumalluutigineqaratik kajumissuseqarnerisa pilerinarsartuarnissaanut politikikkut aqutissiiuussineruvoq pitsaalluinnartoq, tamannalu Atassut-ip sulinermini nangissavaa.

Inatsisartuni sulinermi inatsisiliortutullu, inatsiliatsinnik pisoqalisunik naleqqussaajuaannarnissarput periarfissaajuaannartariaqarnera isumaqatigilluinnarparput, taamaattorli sapinngisamik sivisuumik atasinnaasunik isumaliutigilluakkanillu aqqqissuusseqqinnerit ingerlatinneqartarnissaanut, Atassut inatsisartuni isumaqatigiissinnaanerput annertusarnissaanut sunniuteqarnissatsinnullu piareersimavugut.

Aningaasanut inatsisissaq

Aningaasartuutit isertitassallu imminut oqimaaqatigiinnissaat minnerpaamik anguniagaqarneq tunngaviatigut isumaqatigilluinnarparput, taamaattorli nunatsinni aningaasartuutissat amerlaqisut pisariaqartippagut, isertitaqarnerunissamullu suliniutinut periarfissiinernullu pikkoriffigigaanni, nunatta aningaasarsiorsinnaanera qaamasutut Atassut-miit oqariartuuteqarnerput attapparput.

Inatsisartuni sulinitsinni pingaartittuartaqarparput, kingulissagut eqqarsaatigalugit atugarissaarnissamut inuusinnaanissaannut aqutissiiuussinissarput, tamannalu Atassut-mit ataatsimiititaliami sulinermi aqutissiiusseqataaffigerusupparput.

Mittarfeqarneq

Ukiorpanngortuni innuttaasut akornanni, minnerunngitsumillu inatsisartuni mittarfeqarnikkut aqqqissuusseqqittoqartariaqarnera oqallisaasaqaaq aammalu aalajangernernik alloriartoqareerpoq, inatsisartullu nutaat suliassamik nangitsivugut, inatsisartullumi kisimik aalajangiinnissaat tullinnguupoq. Mittarfiit ilaat illuutaallu aserfallassimanerat piumagutta piumanngikkaluaruttaluunniit iliuseqarfisariaqarpagut aningaasaliinerillu avaqqussinnaanngilagut.

Namminersornissamut innuttaasunut taasisitsisoqarneranut Atassut akuerseqataasimanera eqqaasissutigiinnassavara. Mittarfiliassanut inuussutissarsionerullu siuarsarnissaanut atatillugu danskit

naalagaaffiata aningaasaleeqataasinnaanera pillugu ministeriuneq Lars Løkke Rasmussen-imik atsiogatigiissimaneq Atassut-ip tungaaniit nuannaarutigeqaarput.

Ilisimavarpulli inatsisartut qallunaat nunaannilu inatsisartuini aatsaat akuersarneqarpat periarfissaalerumaarpoq. Naalagaaffeqatigiinnerup iluani qanimut suleqatigiinnitta aqqutissiukkumaneqarnera torrak, nunatsinni akileraartartutut akiitsulersornissaanut nammassinnaasaasa millisarneqarnera atorumaneqarpat, Atassut-ip tamanna tikilluaqqulluarpaa.

Taamatuttaaq USA-p illersornissaqarfiata mittarfiliortiternissamut aningaasaleeqataasinnanermullu soqutiginninnerat, inatsisartuni tamattaalluta mattuteriissanngikkippat isumaqatigiinniarsinnaanerullu nanginnissaanut Naalackersuisut isumaqatigiinniarnissaanut pisinnaatitsinissarput Atassut-mit sakkortuumik kaammattuutigissavarput. [Pingaaruteqarluinnarpormi qulakkeeqqaassallugu isumaqatigiissutaasinnaasoq taanna qanoq imaqassanersoq paaseqqaarnissaa.](#)

Sanaartugassanut aningaasassaaleqileraangatta innuttagut pitsaasumik sullikkusutagut pilersitsiviginissaanut kinguarsartarpagut. Qujanaqaaq piffiit ilaanni, nunani allani qallunaat nunaanniillu kikkuuqaluartut ilaatigut annertuunik aningaasaliisarnerat iluaqutissarsiffigisaratsigit, matumani qulaani eqqartorneqartut allaaneruallaanngillat.

Aaqqissuusseqqinnerit

Siusinnerusukkut oqaatigereerparput, inatsisiliortutut aaqqissuusseqqinnerit avaqqunneqarsinnaanngitsut, taamaattumik inunnik isumaginninnikkut, sulisoqarnikkut akileraartarneq il il Naalackersuisut aaqqissuusseqqikkusunermik siunnerfeqarnerat Atassut-mi tamakkiisumik isumaqatigalugu, qilanaaraarput ataatsimiitaliani susassaqtartuni nalilersueqataanissaq.

Atassut-ip pingaartilluinnagaanut ilaavoq, suliffissarpasuit aningaasarsiorfiillu pilersiororumallugit, utoqqaat inuuneqqortusiarturnerat ilutigalugu assaat amerlanerusut atorfissaqartinneqaatigalugit utoqqalinersiuteqalernissamut anngussimasut saniatigut sulilaarpata isertitaqarpatalu ilanngaassorneqartarnerat piviusuuvoq.

Sulilerusussutsimut periarfissat annertusarneqartariaqarnera oqaluinnarata piviusunngortitsitsigu. Utoqqaat ineriartornermut peqqissut sulinnaasullu sulinerminni allatuulli akileraarlutik sulerusupput, ajunngitsorsiaminnilli ilanngaassorneqartarnerat unitsinneqarnissaanut naleqqussaansatsinnilu peqatigiitta. Ukiorpassuarni aalisartoq, sulilu aalisarnissamut nunattalu aningaasarsiorneranut siuarsaaqataarusuttunik inoqarpoq, oqareernittulli utoqqalinersianik assigisaanilluunniit pisortaniit piaaffigineqartarnerat allanngortissallugu assersuutissaannaavoq piviusuummat.

Ilinniartitaaneq

Atassut-ip politikkeraa ilinniartitaanerup nunatsinni nunattalu avataani ilinniarnarup qaffassarneqarnissaanut pitsaasumik periarfissaqartitsiuarneq. Nuna namminiilivinnissamut siunnerfeqartoq aningaasarsiorneqatigiinnikkut ilinniartuarnissamut annertusisamik politikikkut tapersersuinerput pingaaruteqarluinnartoq ataatsimoorfigissagippat Atassut-mit kaamaattuutigissavarput.

Meeqqat atuarfiini atuartitaanerup ilinniartitsisoqarnikkullu pitsanngorsaalluta qaffassaajuartariaqarpugut. Nunanut allanut inuusuttut ilinniariarusuttarnerat, aningaasatigut tapiiffigineqartarnerat ilinniaqquseqalutalu atugassaqartitsinerput assersuutigalugu AFS-rusuttunut ajorseriarnikuupput.

Pingaartumik ilaqutariinnut pissakinnerusut aningaaserivinnut atorniarunik pisortaniit tapiissuteqanngikkutta periarfissaqartitsinngilagut.

Naalackersuisut siulittaasuat Atassut-mit isumaqatigilluinnarparput, qinikkatut sulinitanni ilinniarnissamut periarfissat tamaasa pitsanngorsartuarnissaanik siunnerfeqarneq, tamannalu ataatsimiitaliani suleqataanissarput qilanaareqaarput.

Suliffissarsiortut

Nunatsinni suliffissaaleqisutut nalunaarsorneqarneri ikiliartornerat nuannaarutigigaluarlugu, ajoraluartumik aalisakkerivinni suliffissaaleqisoqaraluartoq, avataaniik sulisussanik tikerartitsinerput Atassut-miit toqqissisimanarinngilarput. Aalisartulli aalisakkanik tulaassuinerat, suliffissuarnilu sulisoqarnikkut unittoortitsissanngikkutta, allatut ajornartumik kommune-ni avataaniik sulisussanik tikisitsisariaqartarnissarput peqataaffigisimavarput.

Inatsisartuni partiit ilaanniit avataanik sulisussanik tikisitsisanninnissamik piumasqaateqarneq, qulaani oqariartuutigisannut imminut ataqatigiinngittoqarnera kialluunniit arajutsisimanngilaa. Taamaattumik sanaartornerit iluani, sulii assigiinngitsutigut ilinniarsimassutsip soorlu qammasissioortunik amigaateqarnerujussuarput nassuerutigalugu, ilinniartitaanermi periarfissanik pilerinarsaanissanullu politikikkut aqutissiuussinissamut una ilagiinnarpaat.

Suliffissaaleqisut akornanni piginnaanngorsaaqqinnerillu annikillisannginneqarnissaanillu Naalackersuisut siunertaqarnerat tamakkiisumik Atassut-ip tapersersorpaa.

Inuussutissarsiorneq

Atassut-ip pingaartitarilluinnagarivaa, suliffissanik aningaasarsiorfissanillu ataavartumik pilersitsioortornissaq ukiorpassuarni suliffiit ataavartunik pilersitsiniarnermi siuttuuffigisarsimavagut, taamaattorli ilaatigut politikikkut isummernaluusaartarneq piviusunngortitsinngitsoortarnerannut takussutissaqarnera piviusuuvoq. Suliffissanik pioreersut ataavartuunissaat, suliffeqarfiillu politikkeritut malinnaavigineqarlutik ikioqatigiittarnerit pitsaasumik angusaqartitsisarneq Atassut-ip suliani nangissavaa.

Nunarput imaani nunamilu inuussutissarsiornikkut annertusaanissamut periarfissarpassuaqarpoq, tamannalu aningaasarsiornissatsinnut annertusiartortitsinissamullu periarfissagissaarpugut, sunali tamaat akiginagu siuariartornissarput inuussutissarsiortortavut suleqatigisariaqarpagut. Aalisarnermi inuussutissarsiutitta pingaarnersaat, pinngortitap allanngorarneranik pitsaasup ajorseriartitsisarneralu nalaataqarfigisarpaput, naleqqussartuarnissarlugu avaqqunneqarsinnaasarani.

Kangerlussuup nunataani Tasersiami erngup nukinganik nukissiuuteqarluni Maniitsup qeqertaani alumiinium-imik aatsitsiviliortoqarsinnaanera Alcoa-kunnik unitsinneqarnikuuvoq. Sooq Norsk Hydro matumani neqeroornermi peqataatinneqarnikuusoq soqutiginninnersoq kommuune peqatigalugu saaffigissanngilarput.

Aatsitsiviliortoqarsinnaanera piviusunngortinniarneqanngippat, erngup nukinga ukiuni tuusind-ilinni avammut kuuginnartoq aningaasarsiutigisinnaalernissaanut, suliffeqarfissuit allat, qarasaasianik inerisaanissanut sakkortusaavinnik pisariaqartitsisoqaraluppoq. Immaqa nunatta ukiorpassuarni aningaasarpassuarnik isaatsiviusinnaasoq pilersissavarput. Atassut-mit inatsisartut partiillu allat matumani tapersersueqatigiinnissarput kaammattuutigisavarput.

Takornariaqarneq

Naalakkersuisooqatigiinni takornariaqarnerup inuussutissarsiutitta annertusarneqarnissaanut Atassut-ip tapersorsorluinnarpaa. Umiarsuit atorlugit sinersorlunilu takornariaqarneq aqutugalugu aningaasarsiornerput suli ilorraap tungaanut qaffakkiartorpoq, nuanneq tamannalu kommuune-ni periarfissat innuttaasullu periarfissat atorusaannut qinnuteqartarnerat sullissineq eqaalliarpoq. Piffinni assigiinngitsuni takornarissat amerliartuinnarnerisigut akunnittarfinni angallassisartunullu allanut aningaasarsiorneq siuariartorpoq.

Kommuunit peqatigalugit nunap immikkoortuini takornarissat ornittagaannik pilersitsiortorneq annertusiartornera nuannaarutissaavoq atorluartariaqarlunilu. Naalakkersuisut takornariaqarnermut periusissiaq nutaaq 2019-ip qiteqqunnerani saqqummiunniunneqassamaartoq Atassut-mit qilanaaraarput, suleqataanissamullu tapertaanerput qularutigineqassanngilaq.

Aatsitassarsiorneq

Nunatsinni innuttaasut aatsitassarsiornerup iluani annikitsunik ingerlataqarnermi soqutiginninneq annertusiartornerat aningaasarsiutigilluarnissaanullu aqutissiuussuuartariaqarpugut. Nunatsinni innuttaasut aatsitassarsiornermut annertuunut ataatsimoorullugu allatulluunniit aningaasaleeqataarusuttu aqutissiuunnissaannut kaammattoqatigiittarnerillu aqutissiuunneqarnissaat Atassut-miit pingaartipparput.

Qeqertarsuatsiaat eqqaanni Aappaluttumi aatsitassarsiorfimmik ingerlatitsineq aallartisarneqarmalli, Atassut-mit pingaartissimavarput, Qeqertarsuatsiaarmiut Nunatsinnilu innuttaasut kikkulluunniit aningaasaleeqataasinnanerat pigineqataasinnaanerat kajumissaarutigisarlugu. Tunisassiornermi nunatsinniit avammut annissuiinnarani, nunatsinnili misilittagalinnik suleqateqarnikkut avammut niuerneq anguniarneqartariaqartoq. Kaamattuineq aqutissiuussineq iluatsittarmat, suli Atassut-mit tamanna neriuuteqarfigalugu partiit allat suleqatiseeraagut.

Aalisarneq

Pinngortitaq aqussinnaanngilarput, aqusinnaavarpulli aalisarnikkut politikikkut naleqqussaaajuarnissarput. Imartarujussuatsinni aalisarnerup nunamilu suliffissaqartitsuarnissarput aningaasarsiutiginnissaatalu ataavartuunissaa qulakkeernissaanut Atassut-ip misilittagaqarluarnini atorlugi Naalakkersuisut inatsisartunilu sunniuteqarsinnaanerput atussavarput.

Issittup imartaataata qiterpasissuani nakkutigisaanngitsumik aalisartoqannginnissaanik Naalakkersuisut suliniuteqarnerat Atassut-miit tamakkiisumik taperserparput.

Atassut piujuaannartitsinissamik illersuisuuvoq, taamaattorli aalisagaqassutsimik nalilersuisarnermi pinngortitaleriffik aalisartullu atuisuusut suleqatigiinnerunissamut inassuteqartarnerput paaseqquvarput. Piffiit ilaanni eqetiterpallaarlugit aalisarfinnik aqqissuussisoqaraangat, piujuaannartitsinissaq ulorianartorsiorinneqartarpoq. Sineriarujussuatsinni imartarput imminut akornusersuussinnaaneq pinngitsoortinniarlugi, Naalakkersuisutigooortumik immami puttasunik tunitsiveqarsinnaaneq pimoorunneqarnerunissaa Atassut-miit kaammattuutigeqqissavarput.

Aalisakkat utersaaleraluttuinnarneri aningaasarsiornitsinnut annertuumik iluaqutigaarput, sulili aalisarnermi politikkip naleqqussaqqinnissaanut sulineq piaarnerusumik paaseqatigiiffiusumillu inatsisartuni ingerlanneqarpat, Atassut-ip qularutigingilaa, aningaasarsiornikkut isaatitsineq peqassuserlu innarlinggikkaluarlugu qaffatsikkiartorsinnaagipput.

Nunanut allanut tunngasut

Atassut-miit Naalackersuisut Nunatta nunanut allanut attaveqarnera annertusiartuaarneranillu suliniuteqarneq isumaqatigilluinnarparput. Nunarsuarmioqataanerput nunatsinniillu niuernikkut periarfissat qaffassartuarnissaanik suleqateqarneq annikillisinneqarani annertusartuartaqarpoq. Atassut nunani allani sinniisoqarfinnik pilersitsinissamut sunniuteqarfigisimavagut, soorunalumi sulii suleqatigiinnerup attaveqaatitigullu annertusarnissaanut suleqataarusoaqagut.

Nunarput EU-mi ilaasortaangikkaluarluni suleqateqarluarnermigut aningaasanik pingaartumik aalisarneq aqqutigalugu isaatitsivitta ilagilluinnarpaat. EU-p siunertanut assigiinngitsunut tunngavilersorluakkanik aningaasaleerusuttarnera piviusuuvoq. Taamaattumik Atassut-mi isumaqarluinnarpugut, soorlu Sisimiuniit Kangerlussuarmut aqqusinniorniarnermut pilersaarutigisatsinnut aningaasaleerusuttoqarsinnaanera politikikkut paaseqatigiissutigalugu saaffiginnittoqarsinnaasoq. Neriuppunga kommuune Namminersorlutilluunniit Oqartussat kisimik aningaasaliisinaanerat siunertariinnarnagu, aningaasaleerusuttoqarsinnaaneranut periarfissarsiorsinnaaneq pikkoriffiqineqarnerusariaqartoq. Maniitsormiutoorlugu itigarneq annernangilaq.

Naggataagut Pinngortitap avatangiisit, Nukissiuuteqarneq, Ineqarneq, Isumaginninnermut tunngasut, Peqqinneq, Kommuunit-nut tunngasut tamaasa immikkuutaarlugit oqaaseqarfiginngikkaluarlugit, Naalackersuisut siulittaasuata Naalackersuisooqatigiit sinnerlugit inatsisartunut saqqummiussaanic pitsaanerusumillu sunniuteqarfigineqarnissaat anguniakkat Atassut-mit isumaqatigilluinnarpagut.

Qulequttat kingulliit imaangilaq oqaaseqarfigerusunngikkigut, oqaaseqarsinnaatitaaneq killeqarpoq, taamaattorli qularutigineqassangilaq, Atassut pineqartut tikinneqarnerini isummersussaqaarpugut.

Taamatut Atassut-miit oqaaseqarlutaa, qujavugut Naalackersuisut siulittaasuata ammaalluni oqaaseqaataanut, isummersornissamut periarfissinneqaratta.